

Kroniek

H.J.C.C.J. Wilschut

Pastoraat en gebod

Het waren opvallende uitspraken die ds. K. van den Geest in het *Nederlands Dagblad* (van 8 september 2005) deed. Hoe vind je een begaanbare weg met homo's in de kerkelijke gemeente? Volgens Van den Geest is dat niet onder één noemer te brengen. In het ene geval kan dat betekenen: aansturen op seksuele onthouding. In het andere geval: nadruk leggen op trouw in een vriendschapsrelatie. 'Weer iemand anders, die uit nood zichzelf prostitueerde en zichzelf te vies vond om lid van de kerk te blijven, adviseerde ik de prostitutie af te zweren en een vaste vriend te zoeken.'

Schroom

Het is met de nodige schroom, dat ik dit onderdeel van de Kroniek schrijf. Er loopt een lijn naar mensen met hun gevoelens. Dat is altijd heel teer. Zomaar beschadig je anderen. En dat is per se niet de bedoeling.

Overigens, ik heb het liever over mensen met homofiele gevoelens dan over 'homo's'. Ik blijf dat een te zeer stempelend woord vinden. Alsof je identiteit opgaat in je seksuele geaardheid. Jawel, die geaardheid speelt een grote rol in een mensenleven. Die kan je zelfs helemaal beheersen. En toch. Als mens, als persoon ben je meer dan je geaardheid. In de omgang met een ander zie je *iemand*. Met zijn of haar eigen gevoelens en problemen. Maar allereerst zie je hem of haar zelf.

Er is nog een reden waarom ik hier met schroom schrijf. Ik ben het met Van den Geest in bepaalde opzichten behoorlijk oneens. Maar in zijn uitspraken hoor ik een diep-pastorale toon. Bewogenheid met broeders en zusters die worstelen met hun geaardheid. In die bewogenheid wil ik graag naast hem staan. Al deel ik niet de manier waarop hij dat invult.

Schrijf dan maar liever niet. Dat advies lijkt voor de hand te liggen. Met als bijkomend argument: al dat 'geschrijf' in 'de bladen' (lees: in *Nader Bekeken*) leidt alleen maar tot verwarring. Vreemd dat dat steeds richting 'de bladen' gezegd wordt. Iemand binnen de kerkelijke gemeenschap zegt of schrijft iets aanvechtbaars. Maar spreek het vooral niet tegen. Want anders komt er zo'n verwarring. Dus de één mag alles zeggen. En de ander moet vooral zwijgen. Maar er zijn dingen in de kerk, die niet onweersproken mogen blijven. En constateer je verwarring, vraag je dan ook eens af waardoor die wordt opgeroepen. Het is iets te makkelijk om het dan - denigrerend - te hebben over 'dat geschrijf'. Dat slaat een werkelijk gesprek bij voorbaat dood. Terwijl het heel nodig kan zijn. Ook wanneer je het met schroom moet voeren.

Plek in de kerk

Het gaat Van den Geest om mensen met homofiele gevoelens een plek in de kerk te gunnen en te geven. Hij beseft dat nergens in de Bijbel homoseksualiteit positief benaderd wordt. Hij is er dan ook echt niet voor 'om als kerk een bord aan de weg te zetten: homorelaties zijn welkom in deze kerk, hier kun je vrij je gang gaan'. Het verschil van mening gaat dus niet over de norm als zodanig. Ook Van den Geest erkent dat de Schrift duidelijk is over de

afwijzing van homoseksuele relaties. Graag noteer ik dat met een uitroepteken. Mede om Van den Geest recht te doen. De norm zelf is niet in geding.

Alleen, hoe ga je met de bijbelse norm om? Ook voor mensen met homofiele gevoelens zullen we een plek in de kerk moeten vinden. 'Het is toch niet Jezus' bedoeling dat we een homoloze kerk worden?'

Daarbij is het voor Van den Geest te kort door de bocht om te zeggen dat er voor homo's (ik volg even zijn taalgebruik) uiteraard plaats is in de kerk, als ze zich seksueel maar onthouden. Daarop kun je het pastoraat niet baseren. 'Voor mij gaat het om wijsheid. Het is niet domweg op basis van een norm een aantal christelijke regels toepassen. Nee, er is wijsheid nodig om die regels in afzonderlijke situaties op een goede manier toe te passen.' Van den Geest signaleert dat er een spanningsveld kan zijn tussen de kerkelijke norm en het werk van pastores. In het pastoraat krijgt de liefde van Christus gestalte. Mensen met een tweede huwelijk na echtscheiding schoppen we toch ook de kerk niet uit? 'Soms is het goed billijkheid in acht te nemen, en soms moeten we zeggen: deze weg mag je niet gaan.'

Bij Van den Geest gaat de acceptatie van (vaak beschadigde) mensen met homofiele gevoelens voorop. Tegen homofiele broeders en zusters zegt hij dan ook allereerst: God accepteert jou, God aanvaardt jou. Je begint niet met tuchttoefening, maar met indringend gesprek. Dan kunnen er ook situaties zijn, waarin je de gemeente vraagt in te stemmen met een bestaande homoseksuele vriendschapsrelatie.

Is het dan niet belangrijk om als kerken tegenover de maatschappij het afwijzen van gepraktiseerde homoseksualiteit als norm vast te houden en voor te leven? Van den Geest reageert: we moeten niet de norm duidelijk maken, maar vooral Gods liefde laten zien. 'Ik hoop niet dat we als kerken bekend willen staan als bewaarders van de zeden, maar als kerken die Gods liefde willen laten zien en daarin onszelf verloochenen.'

De liefde en de norm

Hoe ga je om met de bijbelse norm? Daar zit het kernpunt. Daar zit wat mij betreft ook het pijnpunt in het verhaal van Van den Geest. Terecht stelt hij dat wijsheid en liefde beslissend zijn bij het toepassen van de bijbelse norm. Inderdaad, die norm wil niet 'domweg' gehanteerd worden. Wel is het mijn vraag: gebeurt dat dan? Die suggestie gaat voor mijn gevoel iets te veel van deze terminologie uit. Zoals ik ook de kerkenraad nog moet tegenkomen, die botweg mensen de kerk uitschopt. Niet dat er geen fouten gemaakt worden of dat er soms geen overmaat aan rechtlijnigheid voorkomt. Maar hier klinkt de toon - voor mij althans - net iets te badinerend.

Datzelfde geldt, wanneer Van den Geest opmerkt: 'Ik heb collega's die de norm graag als eerste aspect benadrukken. Ze zetten graag eerst hekjes om het onderwerp, zodat alles duidelijk wordt, waarbij dan wel sommige homofiele broeders en zusters tussen de wielen terechtkomen. Daar lijken ze dan niet zo mee te zitten, maar ik geloof niet dat het Gods bedoeling is dat mensen tussen de wielen terechtkomen.' Dat is nogal een oordeel over collega's! Welke trouwens? Er zullen best predikanten zijn die, als het gaat om mensen met homofiele gevoelens, een stuk verlegenheid voelen. Dan kan het verleidelijk zijn om in de norm te vluchten. Maar wanneer je opkomt voor de bijbelse norm, ben je dan meteen een starre dominee, die mensen tussen de wielen laat komen? Van den Geest profileert zich als de

dominee van de liefde. Zijn die andere dominees dan de liefdeloze jongens? Over billijk blijven gesproken!

Voor mij is het probleem dat, wanneer Van den Geest de norm met wijsheid en liefde gaat hanteren, die norm zelf uiteindelijk het loodje legt. De Bijbel is er duidelijk over: homoseksuele relaties mogen niet. Hoe kunnen wij in onze wijsheid en liefde dergelijke relaties dan toch in bepaalde situaties accepteren? Dan gaat de liefde de wet *vervangen*. Terwijl die liefde de *vervulling* van de wet wil zijn.

Terecht echter wees ds. J.R. Visser erop (*ND* van 15 september 2005), dat in de Schrift de liefde niet tegenover het gebod staat. Dit is de liefde van God, dat wij zijn geboden bewaren (1 Joh. 5:3). Wil je mensen in liefde de weg van de Here wijzen, wijs ze dan de weg van zijn geboden. Jawel, die geboden kunnen je verschrikkelijk tegenspreken. Het kan een mens in grote nood en aanvechting brengen. Maar je dient de ander niet door dan maar een andere weg te wijzen. Wijs Gods weg. Met veel liefde en invoelingsvermogen. Met veel wijsheid en voorzichtigheid ook. Het gaat niet om het rücksichtslos toepassen van een reeks regels. Het gaat om mensen, om de toepassing van het gebod in concrete omstandigheden. Inderdaad, dan loop je tegen het spanningsveld tussen norm en werkelijkheid aan. Het is Wiggele Oosterhoff zonder meer toe te stemmen (zie *ND* van 26 september 2005). Zoals dat ook geldt ten aanzien van wat hij zegt over voorzichtig zijn met grote woorden en bescheidenheid met het opleggen van normen. Maar waar het goddelijk gebod helder een weg wijst, mag jij geen rookgordijn leggen. Juist omdat de liefde je drijfveer is. We geloven toch dat het gebod van de Here - ook wanneer dat het ons moeilijk maakt - het heilzame gebod is?

Nee, dan begin je niet meteen met tucht. Eerst ga je het gesprek aan. Net zoals bij een samenwonend stel. Maar wel met een open Bijbel. En zonder een situatie van zonde te accepteren. En moet er dan toch tucht geoefend worden, dan is ook dat weer een zaak van liefde. Tucht is toch het uiterste medicijn, is toch uit op behoud? Vanuit de Schrift zie ik voor mensen met homofiele gevoelens maar één weg: die van de onthouding. Zoals ook mensen met heterofiele gevoelens de vervulling van hun verlangens alleen binnen het huwelijk mogen zoeken, en niet eigenwillig daarbuiten. Geldt hier niet één en dezelfde norm?

Zeker, soms moet je in de kerk met minder genoegen nemen dan wat de Here in zijn Woord vraagt. Daar leg je je bij neer. Om groter kwaad te voorkomen of weg te nemen. Alleen, dat is niet altijd mogelijk. Ook een minder groot kwaad kan dermate in strijd zijn met Gods gebod, dat het niet te accepteren is. Er zijn nu eenmaal grenzen.

En je dient mensen er niet mee, om in naam van Gods liefde de grens te verleggen. Ben je gegrepen door Gods liefde, wijs dan in je pastorale contacten de weg van Gods gebod. Omdat dat gebod de liefde van de Here weerspiegelt.

Wanneer je zoiets hardop zegt, ben je voor sommigen meteen weer de bikkelharte dominee. Prompt kwam er als reactie op het artikel van ds. Visser in het *ND*: wat doet het een pijn wanneer er zo rechtlijnig geschreven wordt! Alsof je in je pastorale contacten niet met je gemeenteleden meeworstelt, meebidt, meehuult. Wat kun je je ook verlegen voelen: jij bent dan toch maar gelukkig getrouwd en die ander voelt zoveel emotionele kou. Maar je blijft de weg van het goddelijk gebod wijzen. Juist omdat je liefde wilt bewijzen. In dienst van de God van de liefde.

Reikwijdte

De reikwijdte van het bovenstaande gaat verder dan de pastorale benadering van broeders en zusters met homofiele gevoelens. Er zijn meer situaties denkbaar, waarbij liefde en norm als spanningsveld ervaren worden. Laten we alstublieft elkaar blijven aanspreken op het heilzame van Gods geboden. Waarbij de liefde dat gebod niet gaat opheffen. Anders kan het instemmen met de inhoud van het gebod ook iets van lippendienst krijgen. Ik zeg niet dat dit de bedoeling is van Van den Geest. Ik zie het wel als een reëel gevaar.

Dan kunnen mensen zich ook in de kou gezet voelen. In de kring van Contrario ('werkgroep voor homo's en lesbiennes in de Gereformeerde Kerk vrijg.') kun je dankbare reacties horen op het verhaal van Van den Geest (zie de forumpagina op de site van de werkgroep). Maar er zijn ook broeders en zusters met een homofiele geaardheid, die er totaal anders over denken. En die zich in de steek gelaten voelen door wat ervaren wordt als al te grote meegaandheid. Zoals ook ouders van kinderen met homofiele gevoelens zich hier gepákt kunnen voelen. Je probeert met vallen en opstaan de weg van de Here te gaan of te wijzen, jarenlang vaak. En dan zulke verhalen. Was het dan toch voor niets allemaal?

Nee, dat is de opzet niet. Maar toch. Soms is er wel erg veel begrip voor wat de Schrift *zonde* noemt. Ik voel het met A.L.Th. de Bruijne mee: 'Ik kan het niet bewijzen, maar toch heb ik het gevoel dat er rond homofilie onder orthodoxe christenen een geleidelijke verschuiving in gang gezet is' (*Reformatie* van 18 juni 2005). Je hoeft alleen maar aan het boek van B. Loonstra te denken (zie de Kroniek van september 2005). Ook was in het redactionele commentaar van het *ND* van 17 september 2005 de waardering voor Antoine Bodar wel heel erg groot. Die de bijbelse norm beaamt. Maar voor niet-ambtsdragers niet moeilijk doet over een homoseksuele relatie in trouw. Daarom was het goed dat De Bruijne hier een helder geluid liet horen (*Reformatie* van 18/25 juni 2005). Wat mij betreft had hij nog meer nadruk mogen leggen op het eigen gewicht van de diverse bijbelse ge/verboden op dit punt. Al moet je waken voor atomistisch bijbelgebruik (waarbij je losse bijbelteksten bij elkaar optelt) en letten op de doorgaande bijbelse lijn, binnen die lijn hebben de ge/verboden een eigen plaats. Maar dat ter zijde.

Alleen, pas je niet op, dan zeg je ook bij de artikelen van De Bruijne: 'Helemaal mee eens. Maar ik moet in de praktijk met minder genoegen nemen, in naam van de wijsheid en de liefde.' Dat schiet nog niet erg op.

Daarom, geen tegenstelling alstublieft tussen liefde en norm. Daar hebt u het algemene aspect in deze discussie. Daarom moest die een plek krijgen in ons blad. Om elkaar te *dienen*. En bij de les van God te houden. Het is mooi om tegen mensen te zeggen: God aanvaardt je zoals je bent. Zeg je dat bijbels, dan zeg je: Wij hebben een God die *goddelozen* rechtvaardigt. Maar dat betekent niet dat je mag blijven zoals je bent. Oftewel, dat je aan je zondige ik mag toegeven. Ook niet wanneer dat levenslang strijd betekent. Dat zeg ik niet gemakkelijk. Trouwens, elk kind van God heeft zo zijn eigen worsteling. Om de weg van zelfverloochening te gaan, in gehoorzaamheid aan het gebod van de Here. De weg achter Christus aan. Die dan ook in *zijn* kracht gegaan mag worden. De smalle weg, die in de ruimte brengt!

Afgesloten op 27 september 2005.